

FATİH PROJESİNİN UYGULAMA SÜRECİNDE ORTAYA ÇIKAN SORUNLARIN İDARECİLER, ÖĞRETMENLER VE ÖĞRENCİLER TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hakan Şevki AYVACI*
Hasan BAKIRCI**
Mehmet Hulki BAŞAK***

Öz: Bu çalışmanın amacı; FATİH Projesinin (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) pilot uygulamalarında karşılaşılan sorunları yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda ortaya çıkarmaktır. Çalışmada özel durum yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu; 2011-2012 bahar döneminde Rize ilindeki iki lisede görevli olan 2 yönetici, 6 öğretmen ile bu iki lisenin 9. sınıfında öğrenim gören 30 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak; anket ve mülakat kullanılmıştır. Yöneticiler ve öğretmenlerle görüşme yapılırken, öğrencilerle de anket ve görüşme yapılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analize ve içerik analizine başvurulmuştur. Bulgular; yönetici, öğretmen ve öğrenci çerçevesinde incelenmiştir. Yöneticilerden elde edilen bulgular üç ana tema altında açıklanırken, öğretmenlerden elde edilen veriler FATİH Projesinin beş ana bileşeni altında toplanarak açıklanmıştır. Ayrıca yöneticiler ve öğretmenler FATİH projesi uygulama sürecinde; öğretmenlerin hizmet içi eğitim eksikliği, teknoloji okuryazar düzeylerinin yetersizliği ve altyapı eksikliği gibi üç temel soruna işaret etmişlerdir. Öğrenciler ise; tablet, ders, iletişim ve sağlık olmak üzere dört temel sorun üzerinde yoğunlaşmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri, FATİH Projesi, Bilişim Teknolojileri

*Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü/E-mail:hsayvaci@gmail.com

**Arş. Gör. Dr. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü/E-mail: hasanbakirci09@gmail.com

***Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü/mehmetbasak65@hotmail.com

THE EVALUATION OF PROBLEMS EMERGING DURING THE IMPLEMENTATION PROCESS OF FATİH PROJECT BY ADMINISTRATORS, TEACHERS AND STUDENTS

Abstract: The purpose of this study is to explore the problems that are encountered during the pilot applications of FATİH Project (Increasing Opportunities and Improving Technology Movement) from the perspectives of school administrations, teachers and students. A case study method was used. The study was conducted during the 2011-2012 spring semester at two different high schools in Rize. The participants of the study composed of two school administrators, six teachers and thirty 9th grade students. The questionnaire and semi-structured interview form were used as data collection tool. Students were administered the interview and questionnaire while the administrators and teachers were administered only interview. Descriptive and content analysis methods were administered for data analysis. The findings were examined into administrator, teacher, and student. The findings obtained from the school administrators explained under the three main themes encountered while the findings obtained from the teachers were gathered into five main components of FATİH Project. Also, the school administrators and teachers were pointed out the three main problems: teachers' lack of in-service training on this issue, their deficiency in technological literacy, and lack of adequate infrastructure. The students' problems were focused on four main categories: Tablets, courses, communications, and health.

Keywords: Administrator, Teacher, and Student Perceptions; FATİH Project, Information Technologies.

GİRİŞ

Günümüzde teknoloji, bilimsel çalışmalar ışığında hızlı bir şekilde ilerleme göstermektedir. Teknolojideki bu ilerlemeler yaşamımızın her alanında kendini göstermektedir. Teknolojideki bu gelişmeler diğer pek çok alanı olduğu gibi eğitimi de etkilemektedir. Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği günümüzde bilginin aktarılmasında son teknolojiden yararlanmak kaçınılmaz olmuştur. Öğrenme ortamlarında son teknoloji ürünlerinden yararlanmayan toplumların gelişmiş ülkelerin eğitim

standartlarını yakalaması da zor görünmektedir. Diğer taraftan bir toplumun çağdaş uygarlık düzeyine yükselmesi ve bilim toplumu haline gelebilmesi kuşkusuz onu meydana getiren bireylerin aldığı eğitimle doğru orantılıdır (Gürol, Donmuş ve Arslan, 2012). Teknolojideki gelişmelere bağlı olarak eğitim uzmanları son teknolojiyi eğitim ortamlarında da kullanmak için öğretim programlarında değişikliğe gidilmesi konusunda fikir ileriye sürmüşlerdir. Bilimsel ve teknolojik ilerleme ile birlikte eğitimde kaliteyi artırmak, gelişmiş ülkelerin eğitim standartlarını yakalamak için gerekli hamleler yapılmalıdır. Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı, Kasım 2010'da okullarda teknolojinin etkin kullanımıyla öğrenci başarısını artırma amacını güden "Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH)" olarak tanımlanan bir projeyi kamuoyuna açıklamıştır.

Böylece FATİH Projesi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen ve Ulaştırma Bakanlığı tarafından desteklenen bir proje olmuştur. Bu projenin üç yılda; birinci yıl ortaöğretim okulları, ikinci yıl ilköğretim ikinci kademe, üçüncü yıl ise ilköğretim birinci kademe ve okul öncesi kurumlarında kademeli olarak tamamlanması planlanmıştır. Bilişim Teknolojisi (BT), donanım ve yazılım altyapısı, e-çerik ihtiyacı, öğretmen kılavuz kitaplarının güncellenmesi, öğretmenler için hizmet içi eğitimler ve bilinçli, güvenli, yönetilebilir BT ve internet kullanımı ihtiyaçlarının tamamlanması hedeflenmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2011).

Bu projenin beş ana bileşeni bulunmaktadır. Bu bileşenler; *i*) Donanım ve yazılım altyapısının sağlanması, *ii*) Eğitsel e-çeriğin sağlanması ve yönetilmesi, *iii*) Öğretim programlarında etkin bilişim teknoloji kullanımı, *iv*) Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi, *v*) Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BT kullanımının sağlanması şeklinde sıralanmıştır (URL, 2012).

FATİH Projesinin başarıya ulaşmasının öğretmenlerin iyi düzeyde bilgisayar okuryazarı olmalarına ve bilgisayar teknolojilerini öğrenme ortamlarında iyi düzeyde kullanmalarına bağlı olduğu söylenebilir. Oysa yapılan çalışmalarda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun teknolojiden yeterince yararlanmadığı görülmüştür (Akkoyunlu, 2002; Çağıltay, Çakıroğlu, Çağıltay ve Çakıroğlu, 2001; Seferoğlu ve Akbıyık, 2005). Durum böyle olunca FATİH Projesinin başarıya ulaşması öğretmenlerin teknolojiyi kullanması ile doğru orantılı olacaktır. Bu nedenle mevcut teknik altyapı ile

öğretmenlerin şu andaki Bilgisayar ve İletişim Teknolojisindeki (BİT) kullanım durumlarının incelenmesi, FATİH projesiyle birlikte gerçekleşmesi beklenen durumların değerlendirilmesi bakımından önemlidir (Kayaduman, Sırakaya, Seferoğlu, 2011).

Etkileşimli tahta veya elektronik tahta olarak isimlendirilen akıllı tahtalar FATİH Projesi ile öğretmenlerin gündemine gelmiştir. Bu teknoloji ürünü genellikle görüntü olarak klasik tahtayı andıran, ancak dokunmatik ekranı sayesinde kullanıcı ile etkileşimi arttırması açısından klasik tahtadan farklılık arz eden ve bir projeksiyon aleti yardımıyla bilgisayara bağlanarak kullanılan araçlardır (Adıgüzel, Gürbulak ve Sarıçayır, 2011; Türel ve Demirli, 2010). Bilgisayar, ekran, projektör üçlüsü gibi görünmesine karşın etkin kullanıldığı takdirde daha fazla işlevinin olduğu görülecektir. Akıllı tahtaların doğru kullanılması durumunda öğrencilerin dersle olan etkileşimi artacaktır (Adıgüzel ve diğ., 2011). Öğretmenlerin, bu kadar fonksiyonlu olan akıllı tahtaları kullanma oranlarının belirlenmesi ve kullanma konusunda istekli olup olmadıklarının tesbiti önem arz etmektedir. FATİH Projesinin başarıya ulaşması; öğretmenlerin yeterli bilgi ve donanıma kavuşmalarına ve gerekli adımların atılmasına bağlıdır.

FATİH Projesinin merkezinde olan öğrencilerin teknolojiyi yakından izledikleri hatta kullandıkları göz önüne alındığında öğrencilerin bu projeye geçişlerinin kolay olacağına inanılmaktadır. Öğrenciler, teknoloji okuryazarlığı konusunda iyi oldukları için derslerin teknoloji ağırlıklı olarak işlenmesinin onları olumlu etkileyeceğine ve öğrencilerin teknolojiyi kullanma, teknolojiye uyum sağlama konusunda sıkıntı yaşamayacaklarına inanılmaktadır. Ancak öğrencilerin bu teknolojiyi amacı dışında kullanabilecekleri de düşünülmektedir. Günümüz öğrencilerinin; son model cep telefonlarına, evde masa üstü bilgisayarlara ve kendilerine ait dizüstü bilgisayarlara sahip oldukları söylenebilir. Bu durum, öğrencilerin FATİH Projesi kapsamındaki ürünleri kullanmada pek sorun yaşamayacakları anlamına gelmektedir.

FATİH Projesinin yeni bir proje olması nedeniyle bu konuda yeterince çalışmanın olmadığı, mevcut çalışmaların ise FATİH Projesinin tanıtımına yönelik teorik ve derleme türünde çalışmalar olduğu söylenebilir (Alkan, Bilici, Akdur, Temizhan, Çiçek, 2011; Bilici, 2011). FATİH Projesinin uygulama aşamasına yönelik

çalışmalara literatürde rastlanmamıştır. Dolayısıyla, FATİH Projesinin pilot olarak uygulamalarının yapıldığı okullarda ortaya çıkan sorunların yönetici, öğretmen ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu değerlendirmede ortaya çıkan sorunların giderilmesi için yapılacak düzenlemelerin hedefe ulaşabilmek için irdelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaşılan sorunları; yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkarmaktır. Bu amaca ulaşmak için şu sorulara cevap aranmıştır:

1. FATİH Projesinin uygulama aşamasında yöneticilerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
2. FATİH Projesinin uygulama aşamasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
3. FATİH Projesinin uygulama aşamasında öğrencilerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada özel durum yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırma sürecinde özel durum çalışmalarının doğası gereği; ortam, birey veya süreçler bütüncül bir yaklaşımla araştırılarak süreçteki ödevler ve ilişkiler üzerine odaklanılmaya çalışılmıştır. Özel durum çalışmaları nitel ve nicel veri toplama tekniklerini bir arada kullanma olanağı verdiği için dolayı tercih edilmiştir (Çepni, 2009).

Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklem seçiminde, araştırma deseni çerçevesinde amaçlı örneklem yoluna gidilerek, amaca yönelik daha fazla ve daha derin veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Amaçlı örneklem seçiminde araştırma konusu için önemli olduğu düşünülen ölçütler belirlenmekte ve bu ölçütlere göre seçilen örneklemin, araştırma evrenini bütün nitelikleri ile temsil edebildiği düşünülmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Çalışma grubu, 2011-2012 eğitim-öğretim yılı Rize ilinde iki lisede 2 idareci, 6 öğretmen ve 30 tane 9. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Bu

iki lise, eğitimde FATİH Projesinin uygulandığı pilot uygulama okulları olmaları nedeniyle seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler, anket ve yarı yapılandırılmış mülakat ile elde edilmiştir. Yöneticilerin ve öğretmenlerin FATİH Projesinde ortaya çıkan sorunlara yönelik görüşlerini tespit etmek için, nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. 30 öğrenciye anket uygulanırken, anket uygulanan öğrencilerden 5 tanesiyle mülakat yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış mülakat soruları; idareciler, öğretmenler ve öğrenciler için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Mülakat sorularına, uzman görüşü alındıktan sonra son hali verilmiştir. Mülakatlar, katılımcıların uygun olduğu bir zamanda okulda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği:

Nitel araştırmalarda geçerlilik; araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince tarafsız gözlemesidir (Kirk & Miller, 1986). Bu çalışmada, çalışmaya katılan bireylerin seçiminde gönüllülük esas alınmıştır. Ayrıca katılımcıların sorulara içten cevap vermelerini sağlamak için isimlerinin gizli tutulacağı ve hiçbir şekilde açıklanmayacağı belirtilmiştir. Katılımcıların gönüllü olmaları, araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini sağlama açısından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Nitel çalışmalarda geçerliliği artırmak için bazı ölçütler kullanılmaktadır. Bu ölçütler; katılımcı teyidi, meslektaş teyidi ve uzman incelemesinden oluşmaktadır (Merriam, 1988; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Verilerin elde edilmesinde katılımcılar ile yüz yüze görüşülmüştür. Bu görüşme esnasında veriler elektronik olarak kaydedilmiş ve sonrasında araştırmacılar tarafından transkript edilmiştir. Bu verilerin eksikliklerinin tamamlanması, yanlış anlaşılmanın giderilmesi ve katılımcıların eklemek veya çıkarmak istedikleri noktaları kontrol ettirmek amacıyla katılımcı kontrolü yaptırılmıştır. Diğer taraftan nitel araştırma konusunda iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Aynı zamanda araştırmacılar tarafından bağımsız olarak değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme sonucunda, araştırmacılar arasındaki uyum oranı dikkate alınmıştır. Bütün bunlar, çalışmanın geçerliliğini kanıtlayan ölçütler olarak kabul edilmektedir (Maxwell, 1996; Merriam, 1988; Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Mülakat formlarının uzman görüşüne sunulması teyit edilmesi de araştırmanın güvenilirliğini sağlayan önemli bir ölçüttür. Bu çerçevede konu ile ilgili olarak üniversitede üç fen eğitimi uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Güvenirliği sağlayan bir diğer ölçüt ise, katılımcıların görüşlerinin bulgular kısmında doğrudan aktarım yoluyla verilmesidir. Bunun için katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntı yoluna gidilmiştir. Soruların katılımcıların anlayabileceği açıklık ve belirginlikte olmasına dikkat edilmiştir. Aynı zamanda soruların; karmaşık olmamasına ve yanlış anlamaya yol açmayacak nitelikte olmasına özen gösterilmiştir. Bu yolla toplanan verilerin geçerliliğinin ve güvenilirliğinin olumsuz yönde etkilenmesi engellenmeye çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakatın yanında 9. sınıf öğrencilerine anket de uygulanmıştır. Anketlerde en çok dikkat edilen husus anketin içerik geçerliliğidir. Bir anketin, içerik geçerliliğinin artırılması için uzman görüşünden faydalanmak en bilimsel yol olarak bilinmektedir (Çepni, 2009). Bu çalışmada açık uçlu sorulardan oluşan anketin içerik geçerliliğini sağlamak için üç fen eğitimi uzmanının görüşü alınmıştır. Anketin güvenilirliğini arttırmak için; asıl uygulama yapılmadan önce 9. sınıfta öğrenim gören 50 tane öğrenciye uygulanmıştır. Bu uygulama sonunda anlaşılmayan soruların düzeltilmesi, eksiklerin tamamlanması gibi işlemler yapılarak anketin güvenilirliği arttırılmaya çalışılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Ankette elde edilen verilerin çözümlemesinde; aynı ifadenin kaç defa tekrarlandığı dikkate alınarak, yüzde olarak ifade edilmiştir (Bkz. Şekil 3). Elde edilen mülakat verilerinin analizinde betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analizde, veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi, yorumlanması ve görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer veriyor olması (Yıldırım ve Şimşek, 2005) nedeniyle tercih edilmiştir. Betimsel analiz; fark edilmeyen kavram ve temaları ortaya çıkarmak, verileri daha derin bir işleme tabi tutmak için içerik analizi ile desteklenmiştir. Mülakat verileri elektronik olarak kaydedilmiş ve sonrasında araştırmacılar tarafından transkript edilmiştir. Tüm bu çalışmalar sonrasında elde edilen ham veriler tekrar tekrar okunarak araştırma kapsamı dışında kalan veriler çıkartılarak veri indirgemesine gidilmiştir.

İndirgenmiş verilerden sonra kodlamalara geçilmiştir. Kodlamalar üç araştırmacının ortak görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Kodlamalardan yapılan çıkarımlar sonucu oluşturulan ifadeler tema haline getirilerek okuyucu için anlamlı biçime dönüştürülmüştür. Elde edilen tema ve kodlardan matris oluşturularak okuyucunun işi kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. Sergilenen verilerden anlamlı sonuçlar çıkarılmaya çalışılarak araştırma sonlandırılmıştır.

BULGULAR

1. Yöneticilerin FATİH Projesinin Uygulama Aşamasında Karşılaştıkları Sorunlar

Yöneticiler, FATİH Projesinin uygulama sürecinde karşılaşılan sorunları; öğretmen, öğrenci, donanım ve yazılım kaynaklı sorunlar olmak üzere üç tema şeklinde ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan yöneticiler Y₁ ve Y₂ şeklinde kodlanmıştır.

Şekil 1: Yöneticilerin FATİH Projesinin Uygulama Aşamasında Karşılaştıkları Sorunlar

Şekil 1 incelendiğinde; yöneticiler FATİH Projesinin uygulama aşamasından karşılaşılan sorunları üç önemli temada ifade etmişlerdir. Bu temalardan birinin “Öğretmen Kaynaklı” olduğu görülmektedir. Bu konuda en büyük sorunun

öğretmenlerin hizmet içi eğitime olan ihtiyaçlarının olduğu görülmüştür. Kendileriyle yapılan mülakatta her iki yönetici “...Bilgisayar bilgisi eksik olan öğretmenlere hizmet içi eğitim verilerek bu eksiklikleri giderilebilir. Bu hizmet içi eğitimler belli aralıklarla sürekli yapılmalıdır. Bu konuda öğretmenlerin de istekli olması gerekir. Bunun için bir hizmet içi eğitime ihtiyaç vardır...” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca Y₁ ise; “...Öğretmenlerin bu konuda hizmet içi eğitim eksiklerinin olduğunu söyleyebilirim. Fen bilimleri derslerinde akıllı tahtayı kullanan öğretmenlerin çizim yapmada zorlandıklarını gördüm...” açıklamasını yapmıştır. Proje konusunda yöneticiler; öğretmenlerin bilgi eksikliği, bilişim teknoloji araçlarının kullanım yetersizliği ve teknoloji okuryazar düzeylerinin yetersizliği gibi konularda görüş bildirmişlerdir. Y₁; “...Öğretmenlerin, bu proje kapsamındaki bazı teknolojik araçları yeterince kullanamadıklarını biliyorum. Çoğu, bilgisayarı belirli oranda kullanabilmektedirler. Ancak akıllı tahtayı ve tabletleri kullanmada zorlanmaktadırlar. Bu şimdilik bir sorun ancak, kısa zamanda bu sorunların giderileceğine inanıyorum...” demiştir.

Yöneticilere göre, FATİH Projesinin uygulamasında karşılaşılan sorunlardan diğeri ise, “Öğrenci Kaynaklı Sorunlardır.” Öğrenci kaynaklı sorunların başında, öğrencilerin tabletlerini okula getirmemeleri bulunmaktadır. Öğrencilerin tabletlerini getirmeme nedenleri irdelendiğinde; arkadaşlarının tabletinden yararlanma ve akıllı tahtadan takip etme gibi unsurların etkili olduğu söylenebilir. Bu konuda Y₂ kodlu idareci “...Öğrencilerin bir kısmı tabletlerini evde unutmaktadır. Öğretmenleri ise, bu soruna kısa vadeli çözüm olarak, arkadaşının tabletinde dersi takip etmelerini veya akıllı tahtada takip etmelerini söylemektedir. Bu durum sınıfta gürültüye, ders kaynatmaya kadar gidebilmektedir...” şeklinde görüş bildirmiştir. Arkadaşları ile aynı tableti kullanan öğrencilerde disiplin sorunu ve tableti amacı dışında kullanma gibi sorunlar olmaktadır. Bu konuda yapılan mülakatta ikinci soruya Y₁ “...Öğrenciler tabletleri ders materyali olarak değil bir oyun aracı olarak görmektedirler. Bu gibi şikayetleri öğretmenlerden çok duymaktayım. Bu ister istemez bir sorun olarak karşımıza gelmektedir...” şeklinde cevap vermiştir.

Yöneticilere göre, FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaşılan başka bir sorun ise; “Donanım ve Yazılım Kaynaklı” sorunlardır. Yöneticiler, tabletlerde yeterli dokümanların olmadığını ifade etmişlerdir. Bu konuda Y₁ “...Öğrencilerin

ulaşabilecekleri dokümanlar yetersizdir, zamanla bunun da giderileceğine inanmaktayım. Bu proje yeni bir uygulama olması nedeniyle birtakım sıkıntılar olacaktır...” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. “Sizce FATİH Projesi için gerekli olan donanım ve yazılım altyapısı sağlanmış durumda mı?” Sorusuna birinci lisedeki yönetici ise, “...Sözel dersler için, ufak tefek ilavelerle yeterli hale gelebilir. Ancak fizik, kimya, biyoloji ve matematik gibi derslerde öğretmenlerin çizim konusunda sıkıntı çektiklerini duydum...” şeklinde görüş bildirmiştir. Diğer lisede görev yapan yönetici ise “...Altyapı ile ilgili bir sorun olmadığını ancak; yazılımla ilgili tabletlerde yeterli dokümanın olmadığını söyleyebilirim...” şeklinde düşüncesini dile getirmiştir. Her iki yönetici de tabletler için yeterli teknik servisin olmamasına ve zaman kaybına dikkat çekmiştir. Bu konuda yöneticiler ile yapılan mülakatta, birinci lisede görev yapan yönetici “...Tabletler için yeterli teknik servis hizmetinin olması gerekmektedir. Ayrıca servise gönderilen tabletlerin geri dönmesi zaman almaktadır...” şeklinde görüş bildirmiştir. İkinci lisede görev yapan yönetici “...Tabletlerin öğrencilere verilmesi formatör öğretmen tarafından takip edilmektedir. Bozulan tabletleri teknik servise gönderiyoruz bir hafta sürüyor ve bu süre zarfında öğrenciye yedek tablet veriliyor...” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. Yöneticiler, akıllı tahta ile ders işleyen öğretmenlerin şekil ve çizimlerde zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu konuda Y₁ “...Öğretmenlerimizin hizmet içi eğitimde eksikliklerinin olduğunu ve fen bilimlerinde daha çok çizimlerle ilgili sorun yaşadıklarını biliyorum. Akıllı tahtada çizim yaparken zorlandıkları da bir gerçektir...” şeklinde düşüncesini dile getirmiştir.

2. Öğretmenlerin FATİH Projesinin Uygulama Aşamasında Karşılaştıkları

Sorunlar

Burada, öğretmenlerden elde edilen verilerin analizi verilmiştir. Mülakat formunda öğretmenlere on soru sorulmuştur. Elde edilen veriler incelendiğinde, öğretmenlerin FATİH Projesinin beş bileşeni ile ilgili problemlerinin olduğu görülmüştür. Mülakat verileri elektronik olarak kaydedilmiş ve sonrasında araştırmacılar tarafından transkript edilmiştir. Transkriptte elde edilen kodlar FATİH Projesinin hangi bileşeni ile ilgili ise onun altında gruplandırılarak sunulmaya

çalışılmıştır. Mülakat yapılan öğretmen sayısı altıdır. Bu öğretmenler; K₁, K₂, K₃, K₄, K₅ ve K₆ olarak kodlanmıştır.

Şekil 2: Öğretmenlerin FATİH Projesinin Uygulama Aşamasında Karşılaştıkları Sorunlar

Şekil 2 öğretmenlerin FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunları göstermektedir. Öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar FATİH Projesinin beş ana bileşeni altında kodlar şeklinde verilmiştir. Her bir bileşen bir tema olarak kabul edilmiştir. “Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması” teması altında; altyapı eksikliği, tabletlerin arızalı olması, projeyi tanıtan öğretmenlerin yetersizliği gibi kodların olduğu görülmektedir. Bunun yanında; akıllı tahta kullanım sınırlılığı, tabletlerde teknik sorunların olması ve öğretim programı teknoloji uyumsuzluğu

kodlarının olduğu anlaşılmaktadır. K₁ kodlu öğretmen “...Altyapı sorunları mevcuttur. Bu sorunlar ihaleyi alan şirketlere aittir. Örneğin; tabletler bozulduğunda teknik servise gönderilmektedir. Ancak tabletlerin geri gelmesi uzun bir zaman almaktadır...” şeklinde görüş bildirmiştir. İki öğretmen (K₂ ve K₆) ise, projeyi tanıtan öğretmenlerin yetersizliğinden bahsetmektedir. K₂ kendisiyle yapılan mülakatta, “...Hizmet içi eğitim veren eğitim görevlilerinin bu konuda yeterli olmadıklarını söyleyebilirim. Bu görevlilerin FATİH Projesine hakim olmadıkları ve akıllı tahtayı yeterince kullanmadıkları anlaşılmaktadır...” demiştir. Üç öğretmen (K₁, K₄ ve K₆) ise, alt yapı eksikliğine ve zaman kaybına dikkat çekmişlerdir. Bu konuda K₄ kodlu öğretmen; “...Bilgisayar, akıllı tahta ve projeksiyon gibi teknolojik araçları kullanmaya pek yatkın değilim. Tabletlerdeki videoları öğrencilere izletiyoruz, bazen de ödev olarak veriyoruz. Ancak tablet bilgisayarların şarj sorunu bulunmaktadır. Benim tabletin şarj sorunu olduğundan öğrenciden şarj makinesini almak zorunda kalıyorum. Bu durum büyük zaman kaybına neden olmaktadır. Ayrıca bu durum, altyapı eksiliği olduğunu da göstermektedir.” şeklinde düşüncesini dile getirmiştir.

Öğretmenler, “Eğitsel İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi” temasında birtakım sorunlar ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin tamamı (K₁, K₂, K₃, K₄, K₅ ve K₆), içerik eksikliği konusunda birleşmişlerdir. Bu konuda K₅ ve K₆ kodlu öğretmenler ikinci soruya “...Dersler ile ilgili içeriklerin ve etkinliklerin yetersiz olduğu görülmektedir. Videoların ve slaytların yüklenmesinde sorunlar yaşanmaktadır...” şeklinde cevap vermişlerdir. K₂ ve K₄ kodlu öğretmenler ise; “..Tabletlerde içeriğin sadece görsel içeriğe sahip olması, öğrencilerin tabletlerde yeterince dokümana ulaşamamasına sebep olmaktadır. Tabletlerde önemli yerlerde not tutma özelliğinin olmaması gibi sorunların var olduğu bir gerçektir...” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu konuda K₃ öğretmeni yapılan mülakatta birinci soruya “...İçerik ile ilgili eksiklik olduğunu söyleyebilirim. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığının içerik ile ilgili tüm dokümanları yüklediği anlaşılmaktadır. MEB bu konuyu bir takım şirketlere ihale ile vermiştir. İçerikler tamamlandığında bu altyapı eksikliği giderilmiş olacaktır. Öğrencilerin ders ile ilgili dokümanlara ulaşmaması sorun olmaktadır...” şeklinde cevap vermiştir.

“Öğretim Programlarında Etkin Bilgisayar Teknolojisi Kullanımı” konusunda öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin 5'inin (K₁, K₂, K₃, K₅ ve K₆) teknolojiyi etkili kullanamadıkları görülmektedir. Bu konuda K₃ kendisiyle yapılan mülakatta, “...Bilgisayarı iyi kullanmayı bilmediğimden teknoloji ile ders işlenmesi taraftarı değilim. Bu projenin; bilgisayar ve akıllı tahta kullanmayı zorunlu tutması benim için sıkıntı oluşturmaktadır...” demiştir. Diğer taraftan mülakata katılan öğretmenlerin tamamı (K₁, K₂,...K₆) akıllı tahtayı etkin kullanmayı bilmedikleri için derslerinde akıllı tahtayı kullanma zorunluluğunun kendileri için bir sorun olduğunu; ayrıca, akıllı tahta kullanımını öğrenmeleri için hizmet içi eğitim kurslarına ihtiyaçları olduğunu vurgulamışlardır. Ancak üç öğretmen (K₂, K₃, K₆) bu konudaki hizmet içi eğitim kurslarını külfet olarak algılamaktadır. Örneğin, yapılan mülakatta K₃ “...Bilgisayar hakimiyeti olan öğretmenlerde sıkıntı yok, fakat hakimiyeti olmayan öğretmenler tedirgin olmaktadır. Teknolojiden uzak olan öğretmenlere ekstra yük oluşmaktadır...” şeklinde görüş bildirmiştir. Üç öğretmen ise (K₁, K₄, K₅) derslerini klasik yöntemle işlediklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda yapılan mülakatta K₄ “...Bilgisayar kullanmayı yeterince bilmediğimden derslerde bilgisayar teknolojilerini kullanmayı tercih etmiyorum. Klasik yöntemlerle dersi anlatmayı tercih ediyorum. Sınavları da klasik yöntemlerle yapıyorum...” şeklinde düşüncesini açıklamıştır.

Öğretmenlere göre, FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaşılan sorunların başında “Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim” ihtiyaçlarının olduğu görülmektedir. Bu konuda öğretmenlerin teknoloji kullanımının yetersizliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlerin çoğunluğu (K₁, K₂, K₃, K₅ ve K₆), hizmet içi eğitim kurslarının bir ihtiyaç olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte 4 öğretmen (K₁, K₂, K₅, K₆), hizmet içi eğitimi veren eğitim görevlilerinin de yetersiz olduklarını ifade etmişlerdir. K₅ ve K₆ kodlu öğretmenler; “...Hizmet içi eğitimlerin yetersiz olduğu, bu konuda eğitim veren eğitim görevlilerinin yeterli donanımına sahip olmadıklarını gördüm. Özellikle kıdemli öğretmenlerin teknolojiden uzak olması nedeniyle akıllı tahta kullanımı esnasında şaşkın bakışlarının olduğu ve olaya karamsar baktıkları görülmüştür...” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Akıllı tahta kullanımı konusunda özellikle görev süresi oldukça fazla olan öğretmenlerin isteksiz oldukları görülmüştür.

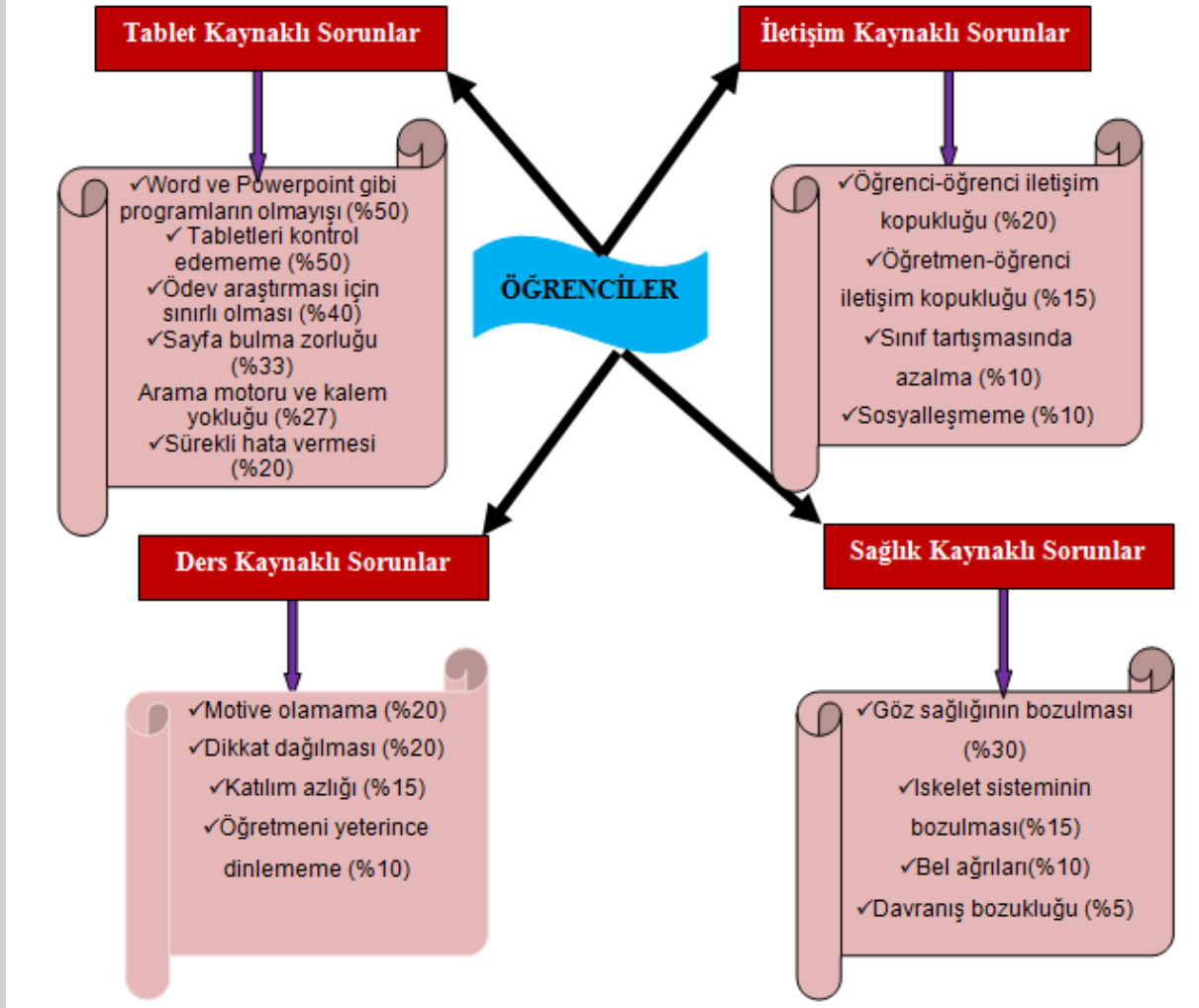
FATİH Projesinin beş ana temasından biri de “*Bilinçli, Güvenli, Yönetilebilir ve Ölçülebilir Bilgisayar Teknolojisinin Kullanımının Sağlanması*” şeklindedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamı; öğrencilerin tabletlerini evde unutmalarını, öğrencilerin tableti amacı dışında kullanmalarını ve öğretmenlerin sınıftaki tüm tabletleri kontrol edememelerini de birer sorun olarak belirtmişlerdir. K₆ kodlu öğretmen, “...*Tabletini evde unutan öğrenci kitabını evde unutmuş gibi oluyor, bunun için arkadaşının tabletinden yararlanmasını öneriyorum. Bu da öğrenciler arasında konuşmalara, tabletin amacının dışında kullanılmasına neden olmaktadır...*” şeklinde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerden biri (K₃) ise, tableti kullanmadığını belirtmiştir. Kendisiyle yapılan mülakatta bu öğretmen görüşlerini; “...*Tableti istenilen düzeyde kullanamamaktayım. Bunun nedeni ise; teknolojiyi yeterince bilmemekteyim. Bundan dolayı derslerimi klasik yolla işlemeye devam etmekteyim...*” şeklinde beyan etmiştir. Üç öğretmen ise (K₂, K₄, K₅) fen ve matematik dersleri ile ilgili konuları anlatırken çok sayıda şekil ve çizime ihtiyaç duyulduğunu, bu şekil ve çizimleri akıllı tahtada göstermede zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

3. Öğrencilerin FATİH Projesinin Uygulama Aşamasında Karşılaştıkları Sorunlar

Burada, 9. sınıf öğrencilerine uygulanan anket ve mülakatta elde edilen veriler okuyucunun anlayacağı şekilde düzenlenmiştir. Anketteki açık uçlu sorulara verilen cevaplardan elde edilen veriler analiz edilirken öğrenciler ile yapılan mülakatta elde edilen kodların tekrar edilme sıklığı dikkate alınmıştır. Bu kodların tekrar edilme sıklığı kodların yanında yüzde olarak verilmiştir (Bkz. Şekil 3). 9. sınıf öğrencilerinin FATİH Projesinin uygulanmasına ilişkin anket ve görüşme formlarında elde edilen cevaplar dört ana temadan toplanmıştır. Bu temalar altında ise; kodlar ve bu kodların ankette tekrar etme sıklığı yüzde olarak aşağıda verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler Ö₁, Ö₂, Ö₃, Ö₄ ve Ö₅ şeklinde kodlanmıştır.

Şekil 3 incelendiğinde, öğrencilerin FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaşılan sorunları dört tema altında topladıkları görülmektedir. Bu temalar, beş öğrenci ile yapılan mülakatlardan elde edilmiştir. Bu temaların ise; tablet, iletişim, ders ve sağlık odaklı olduğu görülmüştür. Bu temalara ait kodlar mülakatlardan çıkarılırken, kodların yüzdeleri ise anket verilerinden elde edilmiştir. Öğrenciler, FATİH

Projesinin uygulama aşamasında karşılaştıkları öncelikli sorunları tablet ve ders kaynaklı sorunlar olarak ifade etmişlerdir.

Şekil 3: Öğrencilerin FATİH Projesinin Uygulama Aşamasında Karşılaştıkları Sorunlar

“Tablet Kaynaklı Sorunlar” teması altında; öğrencilerin tamamı tabletlerde Word ve Powerpoint programlarının olmaması, öğretmenlerin tabletleri kontrol edememesi, tabletlerin ödev için yeterli olmaması gibi kodlarda cevap vermişlerdir. Öğrencilerin 4’ü ise (Ö₁, Ö₂, Ö₃ ve Ö₅), tabletlerde sayfa bulmanın zorluğu ve tablette arama motorunun olmaması kodlarında cevap vermiştir. Üç öğrenci (Ö₂, Ö₃ ve Ö₄) kalemin olmaması ve tabletlerin sürekli hata vermesi kodlarında cevap vermiştir. Bu konuda Ö₂ ve Ö₄ kodlu öğrenciler mülakatta; “...Word, Powerpoint gibi programların

olmayışı büyük bir eksikliktir. Çünkü ödevlerimizi yaparken bu iki önemli programdan yararlanmaktayız....” demişlerdir. Anket verileri incelendiğinde, öğrencilerin %50'si Word ve Powerpoint gibi programların tabletlerde olmamasına dikkat çekmişlerdir. Öğrencilerin %20'si ise; tabletlerinin sürekli hata verdiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö₁, Ö₃ ve Ö₅ kodlu öğrenciler “...Tabletler, derslerde veya evde ders çalışırken hata vermektedirler. Tabletimize yazı yazamıyoruz. Bu da dersi öğrenmemizi zorlaştırmakta, derse olan ilgimizi azaltmaktadır...” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin %50'si ise, öğretmenlerin tabletleri yeterince kontrol edemediklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda yapılan mülakatta Ö₁ kodlu öğrencinin; “...Öğretmenin sınıfta bulunan arkadaşların tabletlerini kontrol etmesi oldukça zordur. Çünkü sınıflar çok kalabalıktır. Bu durum, bizlerin tabletleri oyun amaçlı kullanmamızı kolaylaştırmaktadır...” dediği görülmüştür. Öğrencilerin %40'ı ödevlerin araştırılması için tabletlerin yetersiz olduğu konusunda görüş bildirirken, %33'lük kısmı ise tabletlerde sayfa bulmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö₂ kodlu öğrenci düşüncesini, “...Sayfayı ararken öğretmenin bulunduğu sayfayı bulmaktan zorlanıyorum. Ayrıca tabletimin sık sık teknik arıza vermesi konusunda sıkıntılar yaşıyorum...” şeklinde açıklamıştır.

Öğrencilerin tamamı “Ders Kaynaklı Sorunlar” teması altında; derslere motive olamama, dikkat dağılması, derse katılım azlığı ve öğretmeni yeterince dinleyememe gibi kodlarda görüş bildirmişlerdir. Mülakattan elde edilen “Derslere motive olamama” ve “Dikkatin dağılması” kodlarını ankete katılan öğrencilerin %60'ı ifade etmiştir. Aynı zamanda derse motive olamıyorum diyen öğrencilerden Ö₅ kodlu öğrenci; “...Tabletim ile ilgilendiğim için çoğu zaman öğretmenin anlattığı önemli noktaları kaçırmaktayım. Bu durum, derse motive olmamı engellediği için canım sıkılmıştır...” şeklinde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin %30'u derse katılımın az olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulguyu, mülakat ile elde edilen verilerin de desteklediği görülmektedir. Mülakatta Ö₄ kodlu öğrenci; “...Tabletler ile ilk defa karşılaştım, aşına oluncaya kadar dersi zor takip ediyordum. Çünkü tableti tanımaya çalışıyordum bu tanıma benim hayli zamanımı aldı...” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. Öğrencilerin %20'si ise; tabletlerin ders dinlemeye engel olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmen, ders esnasında önemli noktaları vurguladığı sırada öğrenciler tablet ile ilgilendikleri için bu noktaları kaçırdıkları

anlaşılmaktadır. Mülakat yapılan 9. sınıf öğrencilerden Ö₂, Ö₃ ve Ö₄ kodlu öğrenciler, “...Derlerde tabletlere odaklandığımız için öğretmenin konuyla ilgili önemli yerlere vurgu yaptığı noktaları kaçırdığımız zamanlar olmaktadır. Bunun da bizim için bir dezavantaj olduğunu düşünüyorum...” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Öğrenciler, FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaşılan sorunlardan birinin de “İletişim Kaynaklı Sorunlar” olduğunu vurgulamışlardır. Öğrencilerin tamamı (Ö₁, Ö₂, Ö₃, Ö₄ ve Ö₅), öğrenci-öğrenci iletişimsizliği ve öğretmen-öğrenci iletişimsizliği kodlarında cevap vermişlerdir. Mülakata katılan 4 öğrenci (Ö₂, Ö₃, Ö₄ ve Ö₅) ise, sınıf tartışmalarının azalması ve öğrencilerin sosyalleşmemesi kodlarından cevap vermişlerdir. Anket verilerine göre öğrencilerin %20'si, tabletler ile ders yapılmasının iletişim kopukluğuna neden olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda yapılan mülakatta Ö₁ kodlu öğrenci “...Derste sürekli tabletlerle uğraşmaktayım. Bu yüzden, konu hakkında arkadaşlarım ile yeterli düzeyde fikir alışverişi yapamıyorum. Tabletlere odaklandığım için öğretmenin vurguladığı önemli yerler dikkatimden kaçmaktadır...” demiştir. 9. sınıf öğrencilerinin %15'lik kısmı ise; tabletlerin, öğretmen-öğrenci iletişimini olumsuz etkilediği noktasında görüş bildirmişlerdir. Yapılan mülakatta Ö₂ kodlu öğrenci; “...Tabletler ile ders işlendiği için öğretmene yeterince soru sorma imkanı olmamaktadır. Konular hakkında fikir alışverişi yapamıyoruz. Tabletler ile ilgili bir sorun olduğunda öğretmenden yeterli yardımı alamıyorum. Bütün bunlar öğretmen ile öğrenciler arasında iletişim kopukluğuna neden olmaktadır...” şeklinde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin %10'u tabletlerin sosyalleşmeyi olumsuz etkilediklerini dile getirmişlerdir. Öğrenciler ile yapılan mülakatların bu durumu destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Nitekim Ö₅; “...Tabletlerin içe kapanık öğrencilerin daha da içe kapanık olmasını sağladığını düşünüyorum. Çünkü içe kapanık insanlar fazla iletişime geçmediği için tabletler bu durumu daha artırmaktadır. Bazı arkadaşların tenffüs ve boş derslerde bile tabletlerle ilgilendiğini gördüm. Öğrenciler, tablette nasıl oyun oynarım çabası içinde olduklarını biliyorum...” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrenciler, FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaşılan sorunlardan birinin de “Sağlık Kaynaklı Sorunlar” olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenciler bu sorunları; göz sağlığının bozulması, iskelet sisteminin bozulması, bel ağrıları ve

davranış bozukluğu olarak dile getirmişlerdir. 4 öğrenci (Ö₁, Ö₂, Ö₄ ve Ö₅) göz sağlığının bozulması şeklinde görüş bildirirken, 3 öğrenci (Ö₁, Ö₃ ve Ö₅) ise iskelet sisteminin bozulması şeklinde görüş bildirmişlerdir. İki öğrenci (Ö₂ ve Ö₃) tabletlerin bel ağrıları ve davranış bozukluğuna neden olduğunu belirtmişlerdir. Ankete verilen cevaplar incelendiğinde; öğrencilerin %30'u tabletler ile ders yapmanın göz sağlığını olumsuz etkileyeceğini ifade etmişlerdir. Ö₄ kodlu öğrenci “...Uzun süre tabletlere bakmak göz sağlığımızı olumsuz etkileyecektir. Çünkü derste uzun süre tabletlere baktığımız için gözlerimiz yorulmaktadır. Ayrıca evde bilgisayarla uzun zaman geçirmekteyim. Tabletler yokken gözler daha az yoruluyordu...” şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin %15'i ise, iskelet sistemimizin bozulacağı konusuna dikkat çekmişlerdir. Bu konuda Ö₃ ve Ö₅ kodlu öğrenciler; “...Tabletleri tam fiziksel gelişimin hızlı olduğu bir dönemde kullanıyor olmamız ileride kambur olmamıza neden olabilir. Yani iskelet sistemimizin gelişimini olumsuz etkileyecektir...” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Dokuzuncu sınıf öğrencilerin %10'u bel ağrılarının oluşmasına neden olduğunu dile getirirken, %5'i ise; davranış bozukluğuna neden olacağını bildirmişlerdir. Yapılan görüşmede Ö₂ kodlu öğrenci; “..Tabletleri bilinçsiz kullanmamız sonucunda bel ağrılarına neden olabileceği gibi ileri zamanlarda davranış bozukluğuna da neden olabilir. Çünkü ben ilk zamanlar düzensiz ve sürekli kullandığımda belimin ağrıdığı ve gözümün sulandığı zamanlar olmuştur...” şeklinde düşüncesini açıklamıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, FATİH Projesinin pilot uygulamalarının yürütüldüğü illerden biri olan Rize ili ile sınırlıdır. Bu özel durum içinde iki okulda yürütülen uygulamalar sonucunda ortaya çıkan sorunların yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşleri bulgular bölümünde sunulmuş ve ortaya çıkan genel durumlar bu bölümde tartışılmıştır.

Yöneticiler, FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaşılan sorunları üç tema altında toplamışlardır. Bu temalar; öğretmen, öğrenci, donanım ve altyapıdan oluşmaktadır. FATİH Projesi ile birlikte tüm sınıflarda internet bağlantısı, projeksiyon cihazı, bilgisayar ve akıllı tahtalar kullanılmaya başlanmıştır. Öğretmenlerin derslerinde, projeksiyon cihazı, akıllı tahta ve tabletleri yeterince etkili kullanamadıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum, öğretmenlerin bu konuda hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının

olduğunu göstermiştir. Bu sorunun, uygulama ağırlıklı ve sürekli bir hizmet içi eğitim ile giderilebileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin; akıllı tahta, projeksiyon cihazı ve tabletleri etkili kullanamadıkları sonucuna varılmıştır. Yöneticilerin böyle düşünmelerinde; öğretmenlerin lisans ve daha sonraki eğitimleri sırasında akıllı tahta, tablet ve projeksiyon cihazı kullanımı gibi konularda teorik ve uygulamalı dersler almamış olmalarının etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin akıllı tahta, tablet ve projeksiyon cihazı gibi öğretim araçlarının kullanımında zorlanmaları onların bu cihazları kullanma konusundaki yetersizlikleri ile açıklanabilir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde; öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bilgisayar, akıllı tahta, tablet ve projeksiyon cihazı gibi teknolojik cihazları kullanma konusunda eksiklerinin olduğu belirlenmiştir (Akçayır, 2011; Altınçelik, 2009; Aşkar ve Usluel-Koçak, 2003; Çelik ve Bindak, 2005; İşman, 2002).

Yöneticiler; öğretmenlerin FATİH Projesi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları noktasında görüş bildirmişlerdir. Bu durumun, öğretmenlerin FATİH Projesine karşı olumsuz tutum geliştirmelerine sebep olduğu söylenebilir. Ayrıca yönetici ve öğretmenler hizmet içi eğitim veren eğitim görevlilerinin projeyi tam olarak bilmediklerini ileri sürmüşlerdir. Özellikle uygulama aşamasında eğitim görevlilerinin kursa katılan öğretmenlerin sorularına net cevap veremediklerini dile getirmişlerdir. Bu durum, hizmet içi eğitim kurslarının ne ölçüde etkili olduğu konusunu da tartışmaya açık hale getirmiştir. Türkiye'de yapılan hizmet içi kursların büyük çoğunluğunun teorik ağırlıklı olması ve hizmet içi eğitim verenlerin yeterli bilgi donanımına sahip olmadıkları kanaatine varılmıştır. Nitekim hizmet içi eğitim çalışmalarının etkiliğinin değerlendirilmesi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu sonucu destekler bulguların olduğu görülmektedir (Gültekin ve Çubukçu, 2008; Uçar ve İpek, 2006). Yöneticiler ile yapılan mülakatlarda; öğretmenlerin projenin uygulama aşamasında olumsuz tutum gösterdikleri anlaşılmıştır. Yöneticiler, öğretmenlerin olumsuz tutum sergilemelerinin altında birçok nedenin olduğunu dile getirmişlerdir. Yöneticiler bu nedenleri ise; teknoloji ağırlıklı derslerin ek yük getirmesi, öğretmenlerin bilgisayar okuryazar düzeylerinin yetersiz olması ve öğretmenlerin değişime karşı dirençli olmaları şeklinde sıralamışlardır (Ayvacı ve Bakırcı, 2012).

Yöneticiler, FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaşılan sorunların bir diğer boyutunun ise; öğrenciler olduğunu ifade etmişlerdir. Yöneticiler, öğrencilerin büyük çoğunluğunun okula tabletlerini getirmediklerini vurgulamışlardır. Tabletini derse getirmeyen öğrenci, ders kitabını getirmeyen öğrenci gibidir. Bu durum, öğrencilerin dersi takip etmesini ve yürütülen etkinliklere katılmasını zorlaştıracaktır. Diğer taraftan öğrencilerin yarısı ise; *“Nasılsa arkadaşım tabletini getirir ondan yararlanırım”* diyerek öğretmenlerinin motivasyonlarını olumsuz olarak etkilemektedirler.

Sınıfta meydana gelen disiplin sorununu hem öğretmenler hem de yöneticiler dile getirmişlerdir. Bununla birlikte yöneticiler, öğrencilerin büyük çoğunluğunun tabletleri amacı dışında kullandıkları noktasında görüş bildirmişlerdir. Öğrencileri, tabletlerini amacı dışında kullanmaya iten nedenler; teknolojiyi yakından takip etmeleri, günlük yaşamlarında bilgisayar oyunlarına olan ilgileri ve derslerde sıkılmaları şeklinde sıralanabilir. Öğrencilerin, okul dışı yaşamlarında bilgisayar oyunlarına olan ilgileri bilenen bir gerçektir. Bu durum, öğrencilerin tabletlere bir oyun aracı olarak bakmalarını desteklemektedir. Öğrencilerin tabletleri amacı dışında kullanma gerekçeleri arasında bilgisayar oyunlarının öğrencilerin yaşamlarında önemli bir yere sahip olmasının etkili olduğu söylenebilir.

Yöneticilere göre FATİH Projesinin uygulama aşamasında kaynaklanan sorunlardan birisi de donanım ve yazılım kaynaklı sorunlardır. Yöneticiler, tabletlere yeterli dokümanların olmadığını ifade etmişlerdir. Bunun nedeni ise; projenin yeni olması ve yeterli dokümanın uzmanlar tarafından geliştirilememiş olması ile açıklanabilir. Diğer taraftan yöneticiler altyapı eksikliği olduğunu da dile getirmişlerdir. Bu altyapı eksikliğinin kısa sürede çözümlenemeyeceğini zamanla çözümlenebilecek konular olduğunu vurgulamışlardır. Yöneticiler, FATİH Projesinin oldukça kapsamlı olması ve arızalanan tabletler için yeterli teknik servisin olmamasını dile getirmişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde arızalanan tabletler için görevli teknik elamanın az sayıda olduğu bilinmektedir. Bu tür sorunlar; okullarda bulunan formatör öğretmenler veya merkezde yer alan az sayıdaki teknik servislerle giderilmeye çalışılmaktadır. Okullarda çalışan formatör öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olmadıkları ve merkezde bulunan teknik servisin ise pilot uygulamaya bile cevap veremediği sonucuna

ulaşmıştır. Bu sonuç, ileride bu konuda daha fazla şikayet olacağına bir göstergesi olarak görülebilir.

FATİH Projesinin uygulama aşamasına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde, projenin beş ana unsuru ile ilgili sorunlar olduğu görülmektedir. “Eğitsel E-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi” konusunda öğretmenlerin; içeriğin yetersiz oluşu, tabletlerin sınırlı içeriğe sahip olması, görselliğin ön planda olmaması gibi sorunlar üzerinde odaklandığı görülmüştür. İçeriğin zayıf olması hem öğretmenler hem öğrenciler için büyük bir sorun olmaktadır. Bu nedenle içeriğin öğretim yöntemlerine uygun çeşitli öğretim materyallerince ve videolarla zenginleştirilmiş olması gerekir. Öğretmenlerin karşısına konulan akıllı tahtaların etkili materyaller olmadığını fark ettiklerinde büyük bir hayal kırıklığı yaşamaları kaçınılmazdır (Yavuz ve Coşkun, 2008). Bu sorunların farkında olup bir an önce önlem alınarak asıl uygulamada bu sorunların bir daha yaşanmamasına özen gösterilmelidir. Bunun için de projede görevli uzmanların asıl uygulamaya geçilmeden içerikleri zenginleştirici faaliyetler yapmaları önerilmektedir.

Öğretmenlere göre FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaşılan sorunlardan birinin de, “Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması” ile ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. FATİH Projesinin pilot uygulamasında karşılaşılan bu sorunların ekonomik ağırlıklı olduğu ve bu sorunun Milli Eğitim ve Ulaştırma Bakanlığınca kısa sürede giderilebilecek sorunlar olduğu görülmektedir. Tabletlerin sürekli arızalanmasının nedeni ise; öğrencilerin bilinçsiz kullanmaları, tabletlere aşırı yüklenmeleri ile açıklanabilir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde, altyapıyı oluştururken sadece bugünün koşulları değil, ilerideki talepler, teknolojik gelişmeler de hesaba katılmalıdır. Bu sonuç, yapılan birçok çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Alkan, Bilici, Akdur, Temizhan ve Çiçek, 2011; Aydın, 2002; Kayaduman ve diğ., 2011; Seferoğlu, Akbıyık ve Bulut, 2008).

Öğretmenlere göre FATİH Projesinin pilot çalışmasında ortaya çıkan sorunlardan bir diğeri ise; öğretmenlerin teknolojiyi derslerinde yeteri kadar kullanmamalarıdır. Bulgulara bakıldığında “Öğretim programlarını etkin bir şekilde uygulanmasında bilgi teknolojilerini (BT) kullanımının bir zorluğu var mı?” Sorusuna uygulamaya katılan öğretmenlerin yaklaşık yarısı bir zorlukla karşılaştıklarını dile

getirmişlerdir. Zorluk çeken öğretmenlerin ders sırasında bilgisayar kullanmayı istemedikleri ve derslerin daha çok geleneksel yöntemlerle işlenmesi gerektiğini savundukları görülmektedir. Öğretmenler, yeni bir eğitim teknolojisi olan akıllı tahtada geometrik şekillerin çizimlerinin zor olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenlerin, klasik yöntemlerle derslerini yürüttükleri sonucuna ulaşılmıştır. Oysa bunun büyük bir sorun olmadığı, hizmet içi eğitim kursları ile aşılabileceği söylenebilir. Öğretmenler; fatih projesinin açılımı olan fırsatları artırma, teknolojiyi iyileştirme ve eğitimde daha modern ortamları hazırlama konusunda ikna edilmelidirler. Ayrıca öğretmenler derslerinde bilişim teknolojilerini kullandıkları takdirde öğrencilerin becerilerinin arttığını görecektir. Bu durum, öğretmenlerin derslerinde bu tür yenilikleri kullanma konusunda ilgili ve istekli olmalarını sağlayarak sürecin yaygınlaşmasını hızlandıracaktır (Akçayır, 2011; Altınçelik, 2009; Çağıltay, Çakıroğlu, Çağıltay ve Çakıroğlu, 2001).

Aynı zamanda öğretmenlerin teknoloji okuryazar düzeyleri arttırılmaya çalışılmalıdır. Eğitimde yeni teknolojilerden yararlanabilmek için gerekli altyapı çalışmaları hız kesmeden devam etmelidir. Öğretmenlerin bu konuda çok eksiklerinin olması FATİH Projesinin uygulama aşamasında birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin bu projenin gerekliliğine olan inançlarının oldukça zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Eğitimin teknolojiyi, teknolojinin eğitimi etkilediği günümüzde eğitim ortamına yansımaya ve teknolojiden yoksun bir öğretim anlayışı başarıyı olumsuz etkileyebilir. FATİH Projesi, teknolojiyi eğitim ortamının merkezine doğru taşımaktadır. Projenin başarılı olabilmesi için öğretmenlerin bu projenin gerekliliğine inançlarının tam olması gerekmektedir (Gürol ve diğ., 2012; Kayaduman ve diğ., 2011; Kutluca ve Ekici, 2010).

Öğrenciler, FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunları dört tema altında toplamaktadırlar. Bu temalardan en dikkat çekici olanı, tablet kaynaklı sorunlardır. Öğrenciler bu temel sorun altında; tabletlerde Word ve Powerpoint gibi programların olmaması, tabletlerin ödev yapımı için sınırlı olması, öğretmenlerin tabletleri kontrol edememesi, arama motorunun ve kalemin olmaması gibi sorunlara vurgu yapmışlardır. Dikkat çeken sonuçlardan biri ise; öğretmenlerin sınıftaki öğrencilerin tabletlerini kontrol etmekte zorluk çekmeleridir. Bu durumun ortaya

çıkmasında, sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının etkili olduğu söylenebilir. Bu sorun, sınıftaki öğrenci sayısının azaltılması veya öğretmenin sınıf yönetimi konusundaki bilgi ve donanımı ile giderilebilir.

Öğrenciler, FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlardan bir diğerinin ise; ders kaynaklı sorunlar olduğunu dile getirmişlerdir. Bu sorunlar; öğrencilerin derse motive olamamaları, öğrencilerin dikkatlerinin dağılması, derse katılımın azlığı ve öğrencilerin öğretmeni yeterince dinlememesi şeklinde sıralanmaktadır. Bu problemlerin ortaya çıkmasında; öğrencilerin ilk defa tabletlerle ders yapmaları, tabletlerin işlevlerini tam anlamıyla çözümlenmeye çalışmaları, tabletleri oyun ve eğlence amaçlı nasıl kullanabilirim uğraşısı içinde olmaları gibi etmenlerin etkili olduğu söylenebilir. Bu sorunların öğretmen rehberliğinde zamanla aşılacak sorunlar olduğu da unutulmamalıdır.

Öğrenciler, FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlardan birisinin de iletişim kaynaklı sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin ders esnasında tabletlere ve akıllı tahtaya odaklanmış olmaları; öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen iletişiminin azalmasına neden olmaktadır. En iyi öğrenmenin, genelde sınıf tartışmasının yapıldığı ve öğrencilerin aktif olduğu durumlarda gerçekleştiği söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında; tabletlerin, öğrenci-öğretmen arasında iletişim kopukluğuna neden olduğu söylenebilir. Bu tür sorunların giderilmesinde öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Pedagojik formasyon, alan bilgisi ve özellikle teknoloji bilgisi iyi olan öğretmenler ile bu sorunların giderilebileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin FATİH Projesinin uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlardan biri de sağlık kaynaklı sorunlardır. Bu temel sorun altında öğrenciler; göz sağlığının bozulması, iskelet sisteminin bozulması, bel ağrıları ve fiziksel problemler gibi sorunları dile getirmişlerdir. Öğrencilerin böyle düşünmelerinde; tabletleri ders dışında oyun amaçlı olarak kullanmalarının etkili olduğu söylenebilir. Bu durum, öğrencilerin günlük yaşamlarının büyük bir zamanını tabletlerle geçirmesi anlamına gelir. Bu açıdan bakıldığında birtakım fiziksel sorunların ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır. Bu sorunların oluşmasında, tabletlerin kullanılması ile birebir bağlantısının olduğunu ortaya koyan çalışmalar istenilen düzeyde yapılmamıştır. Bu konuların öğrenciler üzerinde kaygı oluşturan bir durum olarak ortaya çıkması, medya kanalıyla belirtilen bir

varsayımdır. Bu sorunların giderilmesi için; öğrencilerin bilgisayar ve tabletleri etkili, doğru kullanma konusunda bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Yine bu noktada velilere ve öğretmenlere büyük görevler düşmektedir.

Genel olarak çalışmanın bulguları incelendiğinde; yöneticilerin ve öğretmenlerin projenin uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlar hakkında benzer görüşler ifade ettikleri görülmektedir. Yöneticiler ve öğretmenler; öğretmenlerin hizmet içi kursuna ihtiyaç duymaları ve yeni teknolojileri yeterince kullanma konusunda gönüllü olmamaları sorunlarına dikkat çekmişlerdir. Öğrenciler ise; daha çok tabletlerin fonksiyonlu olmamasından, tabletler ile ders işlemenin öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen iletişiminin kopukluğuna neden olmasına vurgu yapmışlardır. Diğer taraftan öğrenciler sağlık problemleri ve ders kaynaklı sorunlara neden olacağı konusunda kaygılar yaşamaktadırlar.

Makalenin Bilimdeki Konumu (Yeri)

Eğitim Bilimleri Bölümü/ Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı

Makalenin Bilimdeki Özgünlüğü

FATİH Projesinin; yeni bir proje olması nedeniyle literatürde az sayıda çalışmanın olması, var olan bu çalışmaların projenin tanıtımına yönelik teorik ve derleme türünde çalışmalar olması gibi özellikler bu çalışmayı özgün kılmaktadır (Alkan, Bilici, Akdur, Temizhan, Çiçek, 2011; Bilici, 2011). FATİH Projesinin uygulama aşamasına yönelik sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Dolayısıyla, pilot okullarda FATİH Projesinin kullanımına yönelik ortaya çıkan sorunların yönetici, öğretmen ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesi ve bu değerlendirmede ortaya çıkan sorunların amaçlanan hedefe ulaşabilmek için irdelenmesi büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu sorunlar hakkında yetkililerin önceden haberdar olması FATİH Projesinin uygulamaya geçişini kolaylaştıracaktır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, T., Gürbulak, N. ve Sarıçayır, S. (2011). Akıllı tahtalar ve öğretim uygulamaları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8(15), 457 – 471.
- Akçayır, M. (2011). *Akıllı tahta kullanılarak işlenen matematik dersinin sınıf öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin başarı, tutum ve motivasyonlarına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akkoyunlu, B. (2002). Öğretmenlerin internet kullanımı ve bu konudaki öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-8.
- Alkan, T., Bilici, A., Akdur, T. E., Temizhan, O. ve Çiçek, H. (2011, Eylül). *Fırsatları artırma teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) projesi*. Sözlü bildiri, 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium. Fırat University, Elazığ.
- Altınçelik, B. (2009). *İlköğretim düzeyinde öğrenmede kalıcılığı ve motivasyonu sağlaması yönünden akıllı tahtaya ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Aşkar, P. ve Usluel-Koçak, Y. (2003). Bilgisayarların benimsenme hızına ilişkin boylamsal bir çalışma: Üç okulun karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 15-25.
- Aydın, H. C. (2002). Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin eğilimler, <http://aof20.anadolu.edu.tr/program.htm>. Adresten 21 Aralık 2012 alınmıştır.
- Ayvacı, H. Ş. ve Bakırcı, H. (2012). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin fen öğretim süreçleriyle ilgili görüşlerinin 5e öğretim modeli açısından incelenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9(2), 132-151.
- Bilici, A. (2011, Eylül). *Views of teachers on educational usage of information technology devices and FATİH in education project: sincan provincial assembly primary school example*. Sözlü bildiri, 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium. Fırat Üniversitesi, Elazığ/Türkiye.
- Çağiltay, K., Çakıroğlu, J., Çağiltay, N. ve Çakıroğlu, E. (2001). Öğretimde bilgisayar kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 19-28.

- Çelik H, C., ve Bindak, R. (2005). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 27-38.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (Beşinci Baskı). Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Gültekin, M., Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri. *Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 185-201.
- Gürol, M., Donmuş, V. ve Arslan, M. (2012). İlköğretim kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin FATİH projesi ile ilgili görüşleri. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 3(3).
- İşman, A. (2002). Sakarya ili öğretmenlerinin eğitim teknolojileri yönündeki yeterlilikleri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 1(1), 72-92.
- Kayaduman, H., Sırakaya, M., Seferoğlu, S. S. (2011). Eğitimde FATİH Projesinin öğretmenlerin yeterlik durumları açısından incelenmesi. *Akademik Bilişim*, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kirk, J. and Miller, M. L. (1986). *Reliability and validity in qualitative research*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Kutluca, T. ve Ekici, G. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum ve öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 17-188
- Maxwell, J. A. (1996). *Qualitative research design: A interpretive approach*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). FATİH Projesi-Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/site/index.php>. adresinden 23.07.2012 tarihinde ulaşılmıştır.
- Merriam, S. B. (1988). *Case study research in education: A qualitative approach*, San Francisco: Jossey-Bass.
- Seferoğlu, S. S., Akbıyık, C. ve Bulut, M. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının bilgisayarların öğrenme/öğretme sürecinde kullanımı ile ilgili görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 273-283.

- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Türel, Y. K., Demirli, C. (2010). Instructional interactive whiteboard materials: Designers' perspectives. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 1437–1442.
- URL, (2012), <http://www.fatihprojesi.com>, Adresinden 05/18/2012 tarihinde alınmıştır.
- Uçar, R. ve İpek, C. (2006). İlköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin MEB hizmet içi eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 34-53.
- Yavuz, S. ve Coşkun, A. S. (2008). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutum ve düşünceleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 274-286.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Beşinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.